

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/o-ipn/nagrody-i-odznaczenia-ipn/nagroda-kustosz-pamieci-narodo/nagroda-kustosz-pamieci-narodo-12/24293,Roman-Aftanazy-19142004.html>
28.02.2026, 02:35

Roman Aftanazy (1914-2004)

11.05.2016

Roman-Aftanazy

Polski historyk, bibliotekarz, autor Dziejów rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej.

Urodził się w 1914 roku w Morsztynie Zdroju koło Stryja. W Stryju ukończył Gimnazjum Klasyczne im. Józefa Piłsudskiego (w 1933 roku). Studia w zakresie historii kultury polskiej, rozpoczęte na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, zakończył dyplomem magistra filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego.

W 1944 roku podjął pracę w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie.

W 1946 roku wyjechał do Wrocławia gdzie rozpoczął pracę w Bibliotece Uniwersyteckiej. W lipcu 1946 roku wziął udział w przejęciu od władz sowieckich w Przemyśle pierwszego transportu części zbiorów Ossolińskich oraz Panoramy Raławickiej. W 1947 roku uczestniczył w przejęciu drugiej części zbiorów bibliotecznych. W 1948 roku, po zorganizowaniu Biblioteki Ossolineum, powrócił do pracy w tej instytucji. Jako kierownik działu gromadzenia zbiorów pracował w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich do 1981 roku.

Od najmłodszych lat interesował się architekturą dworów na Kresach Wschodnich. Swoimi zainteresowaniami objął całe utracone Kresy Wschodnie w granicach z 1772 roku. Jeszcze przed wybuchem wojny udało mu się ogłosić kilkanaście artykułów poświęconych tej tematyce. Po wojnie kontynuował pracę zbierając zarówno materiały ikonograficzne, jak i opisowe.

Pierwsze wydanie jego monumentalnego dzieła zatytułowane „Materiały do dziejów rezydencji” ukazało się nakładem Instytutu Sztuki PAN w latach 1986–1994. Praca obejmowała opis ponad tysiąca siedzib wiejskich i opatrzona była blisko pięcioma tysiącami fotografii, często całkowicie nieznanych. Obok rezydencji znakomitych, które dawno znalazły swe miejsce na kartach polskiej, a nawet powszechnej historii sztuki, znajdują się tutaj omówienia i ilustracje setek średnich i małych pałaców oraz dworów, które nigdy nie były opisywane. Publikacja składała się z 11 tomów w 22 woluminach.

„Materiały do dziejów rezydencji” są zamknięciem pewnej epoki, bezcennym źródłem do badań nad historią i kulturą Kresów i ich warstwy ziemiańskiej. Temu monumentalnemu dziełu autor poświęcił ponad pięćdziesiąt lat pracy – imponującej wytrwałością, prowadzonej samotnie, bez instytucjonalnego wsparcia. Wydanie drugie dzieła opublikowane zostało pod tytułem „Dzieje rezydencji na dawnych Kresach Rzeczypospolitej” przez Wydawnictwo Ossolineum.

Za pracę „Materiały do dziejów rezydencji” Roman Aftanazy otrzymał wiele nagród, m.in. Nagrodę Główną Ministra Kultury i Sztuki oraz Nagrodę Naukową PAN.

Był członkiem honorowym Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków i Towarzystwa Przyjaciół Ossolineum we Wrocławiu.

Zmarł 7 czerwca 2004 roku.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)